

Pogreb

Medtem ko je bila Tevževa postava razpotegnjena med Samsonom in reko ter sem sledil vsakemu njenemu gibu s poželjivo slastjo, je Maja nabirala rože. Tevž je zabijal v spolzko deblo mrzle kline in udrihal po njih. Po zabuhlem obrazu so se bleščale kapljice, na koščnem hrbtu se je dem in tja utrnila kaplja. Motril sem ga z zavzeto priredavnostjo. Ob slehernem gibu sem trenil s pogledom k deblu, ki je zarežalo ob vsakem zamahu. V komaj nakazano režo je dal nov klin in mahnil po njem. Slednjič se je deblo razklalo na dva bela kosa. Tevž se je dvignil. Njegova siva glava se je poigrala z modrino neba, natkano med belimi čipkami kopastih krp, ki so se sprehajale nad Samsonom. Maja je lezla v goščo. Po Samsonu so plahutale v prozorno zelenje odote bukve, med njimi so se belili mucki, iz tolste zemelje so dvigale glave pisane rože. Maja je ravnala šopek. Jutri ga bo nesla v šolo tovarišici Elzi.

Tevž je vzel v roke cepin in me ošinil. Sedel sem na iverih, ki so padale od njegovega dela in belile okolico. Oče mi je včeraj prepovedal hoditi k hlodom, mama in sestra sta ga bili prepričali.

"Tevž kolne. Tevž grdo govori, Tevž pije, vedno je pijan."

V kuhinji je bilo tiho, sestra je licemersko podajala mami posodo, prepričan sem bil, da oče ne verjame niti mami, kaj šele sestri. Sedel sem na nasprotni strani mize in potihlo klel.

"Babe hudičeve, vsi so barabe, primojdus da so"

"Tevž je zapravljen ščene, če bi bil kot drugi, bi imel družino in dom."

Oče je molčal. Zunaj je deževalo. Kaplje so me vedno vznemirjale, deževne, potne, kaplje krvi...

"Tevž je pa za Rutarjsvo Mijo grdo govoril, ko je šla v šolo."

Babe; babe hudičeve ...

"Kaj je govoril?" Mama je vedno hotela vse vedeti.

"Oblačno je."

Oblačno, oblačno, fej te boji. Stekel sem iz hiše, toda oče me je poklical nazaj.

"Tevža pusti pri miru, da te ne vidim več pri hlodih."

Ta stavek je lebdel v zavesti kot trajni prisluh grožnje. Potne kaplje in svetlo orodje na belih ramenih pa so bile silovitejše.

Premeril sem reko in očetov stavek mi je pomenil komaj še delček pozabljene zavesti. Tevžu je rasla pod nebo orjaška skladovnica. Skladovnica, zložena na križ, se nikdar ne posuje. Vedno sem se počutil nelagodno, kadar se je pred masivnim stolpom ustavil rdeč kamion in so surovi delavci skladovnico počasi podrli. Avto je prišel od daleč, šofer je govoril ljubljansko. Kadar so razpadali, je Tevž tiho stal poleg. Ko je avto odpeljal, je šel k Čemažarju in naslednje jutro je bil včasih opraskan po obrazu. Vedel sem, kaj se je ponoči dogajalo. Pa je začel znova. Od tal je rasla v nebo nova skladovnica, z njo ponos in s ponosom molk. Včasih je nenadoma obstal in povedal drobno zgodbo svojega čudnega življenja. Za Majo sva vedela, da je to nenavadno pripovedovanje neprimerno opravičilo za sinočnje grde besede, ki so prisilile Mileta Čiča ali koga drugega od knapov, da je Tevža lopnil po zabuhlem obrazu.

Medtem ko je na rjavo mizo kapljala kri, je jokal. Jecljanje je prehajalo v trpko obtožbo davne nesreče.

"k-ka-r-rabi-n-njeri s-so m-me t-te-p-pli, i-m-mel s-sem m-mo-d-dre k-klo-b-base p-po r-riti..."

Pa je sekal dalje, včasih je kopal...

Maja je o Tevžu vedno govorila tako kot moja sestra. Pa je bila vseeno mnogokrat pri njem, posebno če je bil zgovoren; zgovoren je bil, če je bil pijan ali razočaran.

Sekira se je zajedla v sluzavo deblo. Prvi udarec je vedno najsilnejši. Potem je dvignil poleno in udaril enkrat ter izustil neki glas. Ni bil smeh niti jok niti beseda. Ta čuden glas je potem spremljal enakomerne udarce, ki so krali deblo v pravilne špevte. Stiskal sem zobe posebno še takrat, ko sta se oba dela masivnega polena očevala.

"N-ni-kdar n-ne b-bo-s-ata v-več s-skupaj!"

"Zakaj?"

Nikdar nista bila več skupaj. Toda skozi nekatere delne nikdar ne bo šla ostrina svetle sekire. Tisti deli bodo ostali vedno skupaj. Nisem ga prav razumel. Večkrat sem ga nameraval o tem povprašati. Udarjal je enakomerno in vztrajno. Skoraj vedno me je ob njem spremljal dojem Čadeževih besed:

"Dober delavec, ne dobiš ga zlepa takega. Italijani so ga zavozili življenje, kaj hočemo..."

Tudi Čadež je bil dober delavec, vedno je govoril o njem. Če je on pohvalil Tevža, potem to držalo za vse druge ljudi. Če je muhačeve, kar hočejo. Pravzaprav mi je bil dojen. Čadež je bil vedno podzavestno opravičilo, ki vzpodbija vsako laž. Če je spletena na Tevžev račun. In teh laži je bilo mnogo. Včasih so jih lahe nagrnadile toliko, da bi skoraj skočil k Vikitu Čadežu in ga pobaral za resnico. Toda on bi me ne jemal resno. Vedno sem prekrival svoje zaključke s karkoli, ki so se tikali dela in modrosti. Oboje so mi bili spoštovati. Najboljši delavec je bil oče, največji modrec pa župnik. Vse druge ljudi sem razvrstil v pisavo lestvico poprečja.

Tevž je cepil in cepil. Poželel sem, da bi se za hip ustavil, se usedel k meni na tla in se možko pogovoril z

Je rumen. Ni prenehal. Videl sem mu prestreči delo na svigniti po Samsonu do Maje, ki se je izgubila med zelenjem. Z eno roko je držal poleno, v drugi je tičala sekira in je lomastil. Topi glasovi so rezali šumenje reke, z nasprotuega brega je prihajal mlahav odmev.

Tevž je zakričal, ulila se je kri, na tla sta odleteli polovici drugega in tretjega prsta levice. Kri je brizgala po belem polenu. Iz žepa je v hipu potegnil moder robec in ga položil na konca. Mencal sem. Tevž se je s strašno ravnodušnostjo ozrl v nebo, po kosmati roki je polzel rdeč curek. Pošastna umirjenost je upepeljevala vsako hotenje. Ker sem mu vedno zaupal, se tudi zdaj nisem zganil. Ob glavnem curku, ki se je na laktu spremenil v kaplje, so se pojavili novi. Roka je postajala ostudna. Tevž je še vedno molčal, pogledal v tla in spet v nebo. Ob polenu sta ležala rumena prsta, postala sta v hipu izvor najhujšega.

"K-ka-kako s-se j-je m-mo-g-gio

Zdelo se mi je, da izginja iz njega motna modrina. V rumenih prstih je kričalo, na enem koncu je bila kri, na drugem črn noht, dolg, nenegovan.

"N-NE-S-SI J-JU Z-ZA-G-GREBŠTI V-V M-MA-T-TERIN G-GR-GROB!"

Ta dolgi stavek in velike sive oči so vdihnile vame spet vztrajnost čakanja. Delno sem ge razumel, ganiti se nisem mogel. Vsenaokoli se je stemnilo. Po kolovozu se vije dolg sprevod. Maja vsem deli rože, nabrane po Samsonu. Vsi so v črnem. Ta orjaška misel je bila hip.

"N-NE-S-SI! V-ZE-ZEMI!"

Zrl je vame in bledeel. Sklonil sem se in pobral oba konca. Dojel sem hlad, ki se je širil po vsem telesu. Drhtenje se je spreminjalo v trzanje, tekkel sem, na Tevža več nisem mislil, prsta v dlani sta mi vsiljevala gnus. Mrličev sem se vedno bal, ker so pravili o njih, da so trdi in hladni. Na kolniku ni bilo nikogar, Maje si nisem upal poklicati. Slutil sem, da doma v kuhinji mama in teta pripovedujeta

očetu dolgo zgodbo o Tevževi malovrednosti. Prsta v dlani sta postala trda in sovražna. Predno sem pritekel do domače hiše sem se oglednil. Nikogar ni bilo. Ko Samsonu sta se razlivala pomlad in mir, med njima je bila skrivna Maja, trgala je rože za tovarišico Elzo. Meni je zaupana težka naloga pogrebca.

"V-V M-MA-T-TERIN G-GRO-GROB!"

Te tri besede sem ponavljal in trepetal. Čedalje močneje sta me osvajala strah in gnus. Vzeli ju v reko, ustavila se bosta šele v morju, pobjede ju bodo ribe, saj tudi mornarje pojedjo ribe, če potone ladja. Ko sem se do kraja zavedel te grde misli, me je prevzel srh in občla jeza. Takoј ko sem spoznal slabost, sem se spomnil, da ne vem, kje je pokopana Tevževa mama. Prebral bom vse napise, začel bom od kraja. Toda, kako je bilo Tevževi mami ime? Na vsen grobovih ni napisaa. Stekel sem po stopnicah, slednjiš me je srečala rešitev. Skril bom najprej prsta pod stopnice in povprašal babico. Babica ve za vse grobove. Babica ne bo zaslutila moje stiske. Babica je najpravičnejša žena na svetu. Nasmehnila se bo, popegljala me bo po belih stopnicah na kamniti britof in mi pokazala grob ter hkrati povedala dolgo zgodbo, ki me ne bo zanimala. Za roko jo bom vodil domov in potem bom opravil. Srečen sem.

"Babica, kje je pokopana Tevževa mama?"

Prekopali so jo že pred vojno, zdaj je v tistem grobu, čakaj, zakaj vprašuješ?"

"Tako. Tevž je rekel, da je..."

Mislil sem reči, da je umrla. Če bi ne bilo pod stopnico prstov, bi se smejal.

"Tevž si je odsekal dva prsta."

"Prsta?"

"Kri mu je kar lila."

"Pijan je bil."

"Ni bil pijan."

Zdaj me je obšel dojem Tevževe stiske. Iz spomina so polzeli težki trenutki. Majal sem se na šibkih nogah, vedel sem, da mi po obrazu polje strah.

Ko so potegnili Ivanča iz reke, je bil trd in zabuhel. Zaslutil sem, da bo Tevžu zdaj zdaj odcurjal zadnji hip življenja.

"Babica, če si ne bo zavezal roke bo izkrvavel."

"Kri se mu bo sama ustavila."

Babica se sploh ni začudila, ko sem ji omenil odsekana prsta. Vedel sem, da je tudi v babici nekaj umazanega prezira do Tevža. Tokrat me ni obšla kletev. Če bi to rekla sestra, bi zaklelo v meni. Babe hudičeve.

Zadaj nisem vedel, kam naj grem. Slutil sem, da bi Platnar za to ne smel vedeti; nameraval sem poklicati Majo.

Odsekana prsta sta me počasi ustražovala, sem trenutek za se jima skoraj ne upal približati. Mrliški strah, ki je opomin, grožnja, brezup in poraz, je napolnjeval bližino. Stal sem na kolniku in čakal. Na nebu ni ostalo nič več sivih

Samsona je vrela pomlad, Razpotje me je vodilo v

zpoznal, celer, a rja=

Zato pomembno.

Stekel sem na britof in med, razsipal strah pred mrtvima prstoma in viti pomisliti

ti nisem mogel na apis na kamnu

Tevževe name. Slednji vklesani v

me, prste, sprostiti

si ljubezen govorila

solza, eca budila,

krila tebe bi gomil

Gospod mi, daj ve

tekome

vetja nas si zapustila

Od časa do časa me je ohrabilo dejanje. Skopal bom jamo, vanjo bova z Majo položila prsta. Na grob bova dela česek modrih rož. Maja jih bo nebrala po Samsonu. Iz starega šparovca bom zbil krsto, vanj bom dal prtiček.

ukradel materi. Jutri,

prst."

"Dva si je odsekal."

Če bi to povedal sam, bi me natepli.

"Odpeljali so ga", Sestra se je nasmehnila, smeh je bil ogabnost.

"Odpeljali..."

Babe hudičeve, hudičeve. Tisočkrat bi moral ponoviti, da bi mi odleglo.

"Babica, če si odsekaš prst si invalid... dva prsta."

"Ne, saj se zarase."

"Tevž ne bo invalid, še bo lahko kopal jame in cepil debla."

"Seveda."

Z babico sem večkrat modroval. Modrost je bila v njeni hiši izključno njena last. Tudi ded je bil modrijan, toda moral je biti poprej vse popoldne v Čemažarjevi gostilni. Pa mu nisem verjel. Spomnil sem se, da mi je, ko sem bil še čisto, čisto majhen, lagal, da mu bodo po prsih iz dolgih sivih kocin zrasle češnje. Verjel sem mu, toda ko sem kasneje dejel, da se to nikdar ne bo zgodilo, sem obupal nad dedovo učenostjo. Nikdar mu po prsih ne bodo zorele češnje.

"Tevž je dober delavec, kajne?"

"Dober, dober, pa ga ljudje nimajo radi. Ko je bil še mlajši, je delal po gostiňnah nereda, izzival je Lahe, zaprt je bil vsako soboto."

"Zaprt?!"

"Ko so ga potem odpeljali v Rim v zapore, je bil mir. Ko se je vrnil se je čudno potresal... mučili so ga. Odslej je popival večer za večerom. Mnogokrat je obležal v kanalih in..."

"Kaj in..."

"Toliko, da ni neke noči zmrznil."

"Viki Čadežev je rekel, da je dober delavec."

"Če je trezen."

Ob takih pogovorih sem po navadi zaspal na peči in naslednje jutro nisem prav vedel, ali je bilo to res ali ne 65

Površnica Maja ni Tévža nikoli omenila, pa je rada govorila o ljudeh z vasi, mislila je da učeno, pa ni bilo res. Nikdar ni nikogar prepričala. Odljudne deklice so ji nosile rože, mislile so, da jim bo zato bolje šlo v šoli. Mislim, da so imele prav. Posebno Maja.

Posebno Maja. Tudi naslednje jutro je ni hotelo biti od nikoder. Ves čas stiske sem si jo predstavljal na Samsonu. Nedeljsko jutro je bilo toplo in umito. Po vasi so hodili ljudje. Nekateri so zavili po stopnicah v cerkev. Prsta v spranji pod stopnicami sta me dražila le še zato, ker so Tévža odpeljali v bolnico in ker Maje ni hotelo biti od nikoder. Dolg premislek in stara izkušnja sta me docela prepričala, da bo ona vse vedela in mi pomagala vse izvršiti. Nedeljsko jutro ni naklonjeno razglabljanju, nedeljsko jutro ne more biti okvir žalosti. Ravnođušni so koraki lepo oblečenih mož in deklic z belimi pentljami, ki se potem postavijo ob cerkveni zid in se smejejo soncu, ki se vzpenja po Samsonu. Ravnođušne so žene, ki tečejo v mesnico in se vračajo otrpane z jezo na mesarja. Nekoč ga bodo steple. Mama in sestra sta se večkrat menili o tem, ne vem, ali za šalo ali za res. Zdi se mi, da v naši mesnici prodajajo samo loj in kosti.

"Za knape je vse dobro."

Pojezil me je ta mamin stavek; v umito nedeljsko jutro je kanila kaplja srda na goljufe, idiote, maslarje, cigane.

"Maja, Maaajaa"

Po udih je zagomazela skrivnost. Dolge stopnice so kalvarija, pod predzadnjo je razpoka, ki vodi v globine. Na začetku votline sta dva odsekana prsta. Dva Tévževa prsta. Tévža so odpeljali in je vso noč prejokal, le proti jutru je za kratek čas zatisnil oči.

"Maja, Maaajaa"

Ni je hotelo biti. Oblačijo jo. V lasih ji bodo pripeli veliko belo pentljo. Bala se bo dotakniti prstov. Po ramenih se je sprehodil srh. Morda se bom tudi sam bal. Kaj, če ju ni

...tlinah hodijo debele podgane in žr
kri in meso. Podgane z dolgimi repovi z kosmatimi členki.
Podgane z očmi, v katerih sta strjena kri in slza po žrtju.
Podgane z ostrimi zobmi, z nabrušeno grozo. Podgane z za-
valjenimi mehкими trebuhii. Po stenah votline se odbijajo od-
mevi. Pijavke z vlogo vsesavajo v gladka telesa grozo. Ob
prstih se je ustavilo krdelo podgan. Spogledale so se. Prva
se otilla majhna podganica. Glodala je črno meso ter iz-
vabljala lakoto v žrelih črnuhov.

"Maja, Maja, Maja"

Pripenjajo ji belo pentljo.

Nedeljsko jutro je bilo toplo in umito. Nad Samsonom so
se sprehajale ovčice, bale so se kotanje neba, v kotanjah je
samota.

"Maja, Maja, Maja."

Šepetanje je kipelo v brezup, dan je rasel v gmoto poz-
mislakov. Prsta lahko zakopljem za živi plot pod vrhom Sam-
sona, tam smo pokopali že najmanj deset ptičev. Pokopavali
smo nesrečo. Čez gnezdo mladih sinic, ki so sfrfotale z do-
ma na cesto, je zapeljal rdeč kamion. Maja je jokala. Gnezdo
lastovk je izvohal Platnarjev maček. Nekaj jih je požri, dve
smo mu izpulili iz gobca. Šmehev Francek je sklenil, da bo
mačka obglavil. Večkrat smo že nesli na to pokopališče rože.
Doma nismo pravili, Maja pa je nekoč vse povedala tovarišici
Elzi. Mislila je, da se ji prikupi, pa so se ji vsi smejali,
posebno veliki ponavljavci in potem nagajali še meni in Fran-
cku ter Mirku.

Po kosilu sem se odločil. Razložil sem Maji. Na licih
ji je igrala narejena resnost in odločnost. ko sem ji omenil
Tevževo mamo, se je nazmehnila. Ne vem, zakaj. Na vrhu stop-
nic sva se ustavila.

"Poglej!"

Ulegel sem se na trebuh in se zbal podgan. Glavo sem
nagnil čez mrzli rob. Prevzela me je tema špranje. Pred

nebo je bil siv kamen, na njem je strašil črn noht. Več se ni dalo videti.

"Idim ju."

"Vzemi ju ven!"

"Imas papir?"

Tresel sem se, rob bele stopnice me je tiščal za grlo, po rokah so hodile mravlje.

"Bojiš se."

Čutila je stisko. Odmaknil sem kamen. Prsta sta bila prav tako kot sem ju dal včeraj. Bela, mrliška, vedel sem, da sta mrzla in trda. Koža na prvem je bila grozeče sfrknjena. Na konceh je bila strjena kri. Zatrzal sem. Oblizale so ju podgane. Z roko ju ne smem prijeti.

"Vzemi ju ven!"

Ogrnil sem si dlan z robcem in zatipal v votlino.

"Trda sta."

Mnogo več bi ji moral povedati.

"Bojiš se."

Ko sem zaobjel oba, sem ju ovil z robcem. Gnus in pot. Dvignil sem se in jo pogledal. Zrla je vame. Prepričan sem bil, da se boji in hkrati spoznal, da je vse doslej igrala. Dolgo sva se spogledovala. Prsta v robcu sta bila kot dva kamna.

"Greva na britof."

Bela pentlja je zaigrala privoljenje. Ob oklevajočem kimanju sem spregledal, da noče pri stvari biti za nič odgovorna. Stekel sem po sivem kamenju. Vlekla se je za menoj kot bojazen. S tekom sem miril sovražtvo, zaplelo je v meni takoj, ko sem spoznal njen oklevajoč odnos. Požiral sem smeh velikih ponavljavcev, ki so se z gričev z lesenimi torbami pripodili v moj razred in so me mučili z močjo in ogabnim zapostavljanjem. Če bi se njihova umazana sla smejala meni, bi Maja prav gotovo potegnila z njimi. Trda prsta v dlaneh sta bila v nekem neodumljivem razmerju z moškim smehom velikih ponavljavcev. Tudi v tem smehu je tlela grožnja. Režali so se

pojmom: pridnost, olika, knjige, igra, stavek, učiteljica. Prisluškoval sem. Bela skrivaj menili kako bodo zvečer pričakali tovarišico Elzo in jo slekli. Tisti večer nisem mogel zaspiti. Gledal sem jih kako vlačijo, trgajo in se račijo. Ko so opravili, so zbežali z lesenimi torbami na usnjenih pasovih v hribe na svoje raztresene črne domove kjer ni mam. Zapregli so črne konje in jih z rdečimi biči mlatili po mokrih zadnjicah. Tovarišica Elza je gola bredla reko in jokala. Bela prikazen se je iz temne hoste potegnila ob hišah v šolo. Med dlanni je postalo vroče. Ne, tovarišice Elze niso res slekli ponavljavci.

Maja se je z navidezno hladnostjo vlekla za menoj. Ob cerkvi je postala. Počakal sem.

"Kje je zakopana Tevževa mama?"

Nasmehnila se je. Slednjič je spoznala, da je bolje, da se od stvari umakne. Zmrazilo me je.

"Zakopljiva ju za plot na Samsonu, kjer smo lani pokopali ptiče. Po kosilu ju nesiva. Tevž ne bo hud, saj še vprašal ne bo."

Zasmejala se je in mi s tem objasnila, da se umika. Četova grožnja je prodirala na površje. Tevž je zapito ščene. Babe hudičeve.

"Če nočeš, ju zakopljem sam, boš molčala?"

Zasmejala se je. Pa sem podvomil v njen umik. Morda je imela vso stvar le za nepomembno igro.

"Nikomur ne pravi!"

Stekel sem med nagrobniki do konca britofa in splezal čez zid. Poln dobrote in vere v svoje početje sem se oglednil. Lezla je za menoj. Iz zelenega ozadja in rumene cerkve sta izstopili bela pentlja in prav take nogavice. Ponovno sem začel verjeti njeni dobroti. Po dolgem britofu je stopala modro in resno. Kot da je slednjič resnično premislila. Počakal sem in sklenil. Prsta pustim za zidom, po kosilu ali jutri ju bom pokopal na Samsonu. Na grob bom postavil kozarec z rožami. Nabral jih bom spotoma.

Zavita v robec sem ju položil tik zida in ga ohrabren 60

lano spet preplezal ter hitel Maji naproti.

"Ali ne boš pokopal prsta?"

"Tu bom že."

"Kdaj?"

"Popoldne."

"Vprašala bom očeta, kje je pokopana Tevževa mama."

"Ne, ne pravi očetu."

Razburkala mi je vest. Potem se je zasmejala in obrnila. Molče sva šla kot dva pogrebca in mislila.

Prsta me nista več razburjala. Vseeno bi bilo bolje, če bi zaspal Smehovemu Francku ali Mrkotu. Zakaj silim v to babo svščasto. Bela pentlja se ji je potresala v ritmu korakov. Zvoniku je tolklo in se izgubljalo v mračni zavesti. Tevža še dalje bolj skrbi grozna izguba. Zviija se po postelji. Zdihuje. Nikogar ni poleg, ki bi ga lahko zagnal po vino. Po vino bi mu odleglo. V mestu ljudje vedno molčijo. Na licih jim sedi zavist. V mestu se ljudje radujejo ob stiski drugih. Edino zdravniki so tolažba in hrabrost. "Zdravnike moramo spoštovati." Babica je o zdravnikih rada govorila. "Zdravniki so dobrotniki, zdravniki so rešitelji, zdravnike moramo imeti radi." Tevž je velike dogodke družil z doživljanjem udarnih koračnic. Naslonil se bo na špevto in mi pravil. Hlepel bom ob njegovi sreči, moja sreča bo.

Pomladni dan. Zgodnje sence po Samsonu so opominjale, da bo kratek. Pri kosilu se nismo menili o Tevžu. To se mi je zdelo čudno, saj smo vedno obglodali vse možnosti sleherne vaške nesreče. Mama je vedno jokaje zaključila razpravljanje. Oče je bil mnogokrat kar pretirano ravnodušen. Če je kdaj tudi sestra kaj pripomnila, se niso zmenili. To mi je bilo mnogokrat zelo všeč.

Ko sem stopal po britofu, sem modro in ponosno ocenil položaj ter izvedbo velikega dela. Samota mi je dvignila ponos in v zavesti sem dojel sladko kaplo žrtvovanja. Vsak križ in vsak beli spominski kamen je postal priznanje ple-

Mrliče sem vedno mrzil, če sem jih videl. Ko se se o njih pogovarjali, sem spoštoval njihovo stanje. Nikoli se nisem zavedel, da se s to čudno ljubeznijo podzavestno oprijemljem svojega trenutnega srečnega bivanja.

Maje ne bo in prav je takole. Preplezal sem zid na koncu britofa in z dokončno očiščeno odločitvijo nameraval izvršiti pogreb.

Obstal sem ob zidu in v trenutku je vse umrlo v meni. Prsta sta preko noči izginila. Predno je stični pri srcu objel zavest, sem se skoraj zgrudil k praznemu molku. Pod seboj sem dojel šepetanje potoka. Pa me je še isti trenutek dvignila rešitev. Pretaknil sem se v goščevje in mi je odleglo. Zagledal sem robec ob izsušenem gabru. Strastno sem se zagnal skozi gosto lozje, a v brezupju slednjič nemočno obstal. Prstov ni bilo nikoder. Stiska. Obredel sem okolico, iskateljaska vnema pa je popustila takoj, ko je kanil v zavest najprej dojem črnih podgan in zatem občutek ostrih zob divje zveri. Usedel sem se k robcu, vzel glavo med dlani ter se grenko razjokal. Samota je naenkrat postala visoka pesem tolažbe. Nedoločno kesanje in žalost so izpodrivale strelice laži. Preostala mi je torej samo laž. Ko je spomin srečal Tevža, sem zahtel. "Nesi ju zagrebst v materin grob, v materin grob!" -- "Tevž je dober delavec, če ni pijan." -- "Lahki so mu uničili življenje." -- "Kaj hočemo." --

Solze so vrele, začutil sem mokroto na kolenu. Iz oči je vrelo sovraštvo na belo pentljo, ki vihra z igrivostjo pomladnih sap. Grizel sem noht, iz palca je zacurjala kri. Vlekel sem z zobmi. Čeprav je bolelo. Noht se je krivo zatrgal, stiska v zobeh pa ni popustila. Kri. Kaplje solz in kaplje krvi. V ustih sem slednjič dojel slan okus. "Solze so slane..." Joj, teta Julka. Na pogrebih jokajo tudi možje. Tevž skoplje črno mastno jamo. Ko mrliča z debelimi vrvmi spuščajo vanjo, stoji Tevž poleg in jeclja navodila. Hladna navodila se ne ozirajo na jok mater in mož. Navodila imajo en sam smisel: dno, dno mastne jame. Na dnu čakajo 71

črvi, voliki in beli. Ko Tevž zagrebe rjavo, zlato obrobjeno krsto, se lotijo. Obleka, lasje, nos, prsti, ušesa. Žrejo sarad in meso, bolj ko žrejo, bolj so beli. Po nagubanih hrbtih jim polje zadovoljstvo, v rumenih očeh je sla po žrtju. Leta in leta žrejo. Poginjajo na mesu. Njihovim potomcem ostanejo le še od požrtega mesa rdeče kosti. Tudi to pripravijo. Ko požrejo vse, se odselijo ali poginejo. Morda pa jih odreši lakote Tevž z novo jamo.

Vsako izginevanje življenja je postalo tolažba. Solze se popuščale zamaknjenosti, zamaknjenost pa je soočenje z resnico. Kam naj dam laž? Potem bom nekega večera Tevžu vse razložil. Tisto o podganah in tisto o resnici. Pijan bo in ne bo razumel, a če bo razumel bo še isto noč pozabil.

Stopal sem po pokopališču in verjel. Verjel sem trhlím križem z orjaškim kamnom. Verjel sem Maji in babici, mami in sestri, očetu in Vikitu Čadežu. Verjel sem sencam, ki so grozeče osvajale vrh Samsona.

- ...Rojevajo se jutra, pomladna, umita.
- ...Včasih megleno morje prereže zvon.
- ...Po belih stopnicah se plazí črna kača.

